

Samarbeid for å hindre økt utenforskap og kriminalitet blant barn og unge

De fleste barn og unge i Norge har gode levekår, ifølge flere solide kunnskapskilder. Ungdatas undersøkelser viser at de aller fleste har gode relasjoner med sine foreldre, fortrolige vennskap og trives på skolen. Om lag 97 prosent av barn går i barnehage, noe som har dokumentert positiv effekt på barns læring og utvikling. For perioden 2015-2021 var det 80,4 prosent totalt som fullførte videregående skole, en økning på 8,4 prosent fra foregående periode (2006-2012).¹

For mange barn og unge opplever imidlertid vanskelige levekår og utenforskap. Om lag 9,7 prosent av unge under 30 år står utenfor utdanning og arbeid.² Barn og unge som selv har eller lever i familier som preges av psykiske sykdom og rusproblemer er særlig utsatt. Forekomsten av mobbing øker ifølge Elevundersøkelsen. Internasjonale undersøkelser som Pisa-undersøkelsen og PIRLS viser at læringsresultatene faller i Norge, som i andre land. Andel barn og unge som lever i familier med vedvarende lavinntekt har økt til 13,3 prosent av barnebefolkningen³. Fra 2022 til 2023 var det en betydelig økning i barne- og ungdomskriminalitet med 36 prosent, og en høy andel begås av barn under 15 år.

Kommunesektoren spiller en avgjørende rolle for å legge til rette for å inkludere barn og unge, både i rollen som samfunnsutvikler, tjenesteyter, myndighetsutøver og lokaldemokratisk arena. Samtidig er kommunesektoren avhengig av gode rammebetingelser gjennom nasjonal politikk, og godt samarbeid med nasjonale tjenester og myndigheter for å lykkes.

KS' landsstyre mener at følgende tiltak bør prioriteres for å inkludere flere barn og unge, og forhindre kriminalitet.

Styrke forebyggende og inkluderende tiltak

Kommunene bør

- Sørge for bedre informasjon om og tilgang til barnehageplass, særlig for familier med dårlige levekår.
- Legge til rette for at skolen gir mer praktisk og variert læring, og er tilpasset elevenes ulike behov.
- Prioritere tiltak som støtter og mobiliserer ressurser i barn og unges liv, i familier, hjem/skole samarbeid, sosiale nettverk og nærmiljø.
- Iverksette tiltak som styrker samarbeidet i laget av tjenester rundt barn og unge, for eksempel gjennom bruk av BTI-modellen (Bedre tverrfaglig innsats)
- Sørge for gode lavterskeltiltak for psykisk syke og rusavhengige, både for voksne, barn og unge.
- Bidra til at flere barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter, for eksempel gjennom moderasjonsordninger og støtte til inkluderingstiltak i regi av frivillige lag og foreninger.
- Sørge for at NAV ivaretar barneperspektivet i sin oppfølging av utsatte familier, og prioriterer tiltak som inkluderer unge i utdanning og arbeidsliv.
- Styrke partnerskapet mellom stat og kommune i NAV

---

¹ [Gjennomføring i videregående opplæring – SSB](#)

² [Omtrent uendret andel unge utenfor fra 2021 til 2022 – SSB](#)

³ [En barndom for livet – Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier \(regjeringen.no\)](#)

- Bidra til å beskytte barn og unge mot skadelige innhold på nett og sosiale medier, og gi dem god opplæring i trygg bruk av teknologi.
- Iverksette fullføringsreformen, slik at flere kan gjennomføre videregående opplæring.
- Bidra til en mer inkluderende russefeiring, gjennom lokale tiltak som fremmer fellesskap
- Prøve ut nye organisasjonsmodeller og tiltak, som har effekt for inkludering.

Staten bør

- Sikre at kommunene har en god og forutsigbar kommuneøkonomi som setter kommunal sektor i stand til å levere gode tjenester. Særlige satsinger for levekårsutsatte områder bør styrkes.
- Sikre at fylkeskommunene har en økonomi som gjør at de kan sikre gode og tilgjengelige tilbud på videregående skoler til alle elever.
-
- Realisere det målrettede samfunnsoppdraget for å inkludere barn og unge, sammen med kommunesektoren og en bred allianse av andre parter og aktører.
- Sørge for bedre helhet og sammenheng i statens innsats for utsatte barn og unge, Dette må blant annet omfatte kompetansetiltak på tvers av profesjoner og tjenester, og sammenslåing av tilskuddsordninger til større ordninger som bedre kan tilpasses lokale behov.
- Unngå nye lovkrav, bemanningsnormer og rettighetsbestemmelser som øker presset på kommunale tjenester, som allerede er presset og har betydelige utfordringer med rekruttering av personell.
- Følge opp regjeringens forslag om mer fleksible kompetansekrav i barnevernet, slik at rekrutteringen til tjenestene lettes.
- Sørge for mer fleksible bemanningsnormer i skoler og barnehager for å muliggjøre særskilt innsats mot enkelte krevende områder.
- Følge opp Ekspertgruppen om barn i fattige familiers forslag f om å utrede tiltak som styrker familieøkonomien særlig for familier med lav inntekt.
- Sørge for en stabil grunnstruktur med et tilstrekkelig tilbud av spesialiserte barnevernstjenester, som sikrer at barn får et tilbud når de har behov for det. Kommunene må ikke belastes med ekstrakostnader ved brudd på statens bistandsplikt.
- Sikre bedre kapasitet i psykisk helsevern for barn og unge, og særlig bedre helsehjelp til barn som er under barnevernets omsorg.
- Legge til rette for innovasjon og utprøving av nye organisasjonsformer og tiltak, for eksempel gjennom å prøve ut samordning av tjenester i barnets 1000 første levedager.

Styrke innsatsen for å forebygge og bekjempe kriminalitet

Den sterke økningen i kriminalitet blant barn og unge forutsetter en ekstraordinær innsats, og kommuner og stat bør iverksette følgende tiltak:

- Styrke ressursene til SLT-samarbeidet (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) mellom politiet og kommunale myndigheter.
- Evaluere SLT- ordningen, med sikte på å forsterke den i møte med mer alvorlig kriminalitet.
- Regjeringen må sikre at politiet har mer ressurser og bedre verktøy til å forebygge og forhindre kriminalitet og gjengkriminalitet.
- Politiets forebyggende innsats må måles på lik linje med annen aktivitet.
- Styrke tiltak som ifølge Folkehelseinstituttets kunnskapsoppsummering har best effekt for å forhindre kriminalitet, herunder intensive foreldrestøttende tiltak⁴

---

⁴ [De beste tiltakene mot barne- og ungdomskriminalitet brukes for lite - FHI](#)

- Sørge for regler og ordninger som sikrer effektiv informasjonsdeling mellom tjenester, slik at barn og unge kan følges opp bedre.
- Sikre at kommunene både får bedre finansiering og veiledning som gjør det mulig å ivareta nye oppgaver knyttet til ungdomsoppfølging og ungdomsstraff.
- Forsterke tiltak som sikrer tilstrekkelig vern for samfunnet og god rehabilitering av unge lovbrøyttere. Staten må bla. etablere flere ungdomsenheter i kriminalomsorgen.